

ŞANSA BAĞLI PARSELLER (TESADÜF PARSELLERİ) DENEME DESENİ

Materyalin homojen, deneme birimleri veya parsellerinin çok az olduğu durumlarda kullanılan bir deneme desenidir. Bu deneme deseni 10-30 arasında değişen sayılarda üniform ünite ile yapılabilecek denemeler için uygundur. Hangi cinsten olursa olsun fazla sayıda ve istenen derecede üniform materyal bulmak zordur. Bu nedenle, genellikle laboratuvar ve sera denemelerinde kullanılır. Eğer toprak yapısı fazla bir değişkenlik göstermiyorsa ve konu adedi de azsa bu durumda tarla denemelerinde de kullanılabilir.

Bu desende deneme materyali veya deneme alanı, etkileri denenen konu ile tekrarlama sayısının çarpımı kadar kısımlara ayrılır ki bunlara “Parsel” denir. Tekrarlama sayısı kadar blok oluşturma zorunluluğu yoktur. Hatta bu desende faktörlerin tekrarlama sayısı birbirine eşit olmak zorunda da değildir. Denemede incelenecek işlemlerin yani faktörlerin parsellere, saksılara, tüplere vb. kaplara dağılımı tamamen şansa bırakılmıştır. Yani bütün parseller belli bir işleme tabi olmak için eşit şansa sahiptirler. Örneğin; 4 konulu ve her konu 5 tekrarlamalı olmak üzere bir deneme ele alındığında bu durumda toplam $4 \times 5 = 20$ adet parsel oluşturulacaktır. Bu deneme deseninde önemli olan bu sayıda parsel oluşturmaktır. Bunların dizilişinin önemi yoktur. Deneme konuları aşağıdaki gibi yada daha farklı şekillerde parsellere yerleştirilebilir. Bunu yapmak için 5 tane kağıda (tombala taşına) A, 5 tane B, 5 tane C ve 5 tane de D yazılır. Böylece ortaya çıkan 20 yazılı kağıt (tombala taşı) bir torbaya konur, karıştırılır ve kura çekimi

yapılır. Çekilen fişler bir numaralı parselden başlanarak 20 numaralı parsel kadar dağıtılır. Böylece işlemler parsellere aşağıdaki gibi yerleştirilir;

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A	A	C	D	C	B	A	B	D	C

11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
B	C	C	A	D	B	B	D	D	A

Ya da;

B ¹	C ²	A ³	A ⁴	C ⁵
C ⁶	D ⁷	B ⁸	A ⁹	D ¹⁰
B ¹¹	D ¹²	A ¹³	C ¹⁴	C ¹⁵
B ¹⁶	C ¹⁷	B ¹⁸	D ¹⁹	D ²⁰

Deneme Deseninin Üstün Yanları (Avantajları)

Şansa bağlı parseller deneme deseni, şartlar yerine getirildiğinde gerek uygulaması gerekse sonuçların analizi bakımından kolay nispeten az tekrarlama gerektirmesi ve az masrafla yürütülebilmesi nedeniyle tercih edilen bir desendir.

1. Konu ve tekrarlama sayısı ancak mevcut deneme materyali sayısı kadardır.

2. Değişik konular değişik sayıda tekrarlanabilir.
3. İstatistiksel analizleri çok basittir.
4. Herhangi bir nedenle kaybolan parsel denemenin istatistiksel analizini zorlaştırmaz. Tekrarlama sayısı eşit olamayan durumdaki gibi istatistiksel analiz yapılır.
5. Herhangi bir parselden elde edilen değerin kaybolması ile denemenin doğruluk derecesindeki azalma, diğer deneme metotlarından daha azdır.
6. Deneme hatasının serbestlik derecesi diğer deneme desenlerine oranla daha yüksektir.
7. Denemenin doğruluk derecesi ve hassaslığı serbest varyantın artırılması ile çoğaltılabilir.

Deneme Deseninin Zayıf Yönleri (Dezavantajları)

1. Tesadüflüğün sınırlı olmaması konunun dışındaki varyasyonun tamamının deneme hatasında toplanıp, hatayı yükseltmesine neden olur.
2. Sınırlı materyal kullanma zorunluluğu vardır.
3. Üniform materyal kullanma zorunluluğu vardır.
4. Zorunlu olmadıkça tarla denemelerinde kullanılmaz.
5. Konu sayısı 20'yi aşmamalıdır.

Yukarıda anlatılanların daha iyi anlaşılabilmesi için aşağıdaki örneklerin dikkatle incelenmesi yeterli olacaktır.

Gülümser A., Bozoğlu H., Pekşen E. 2013